ÇINARALTI

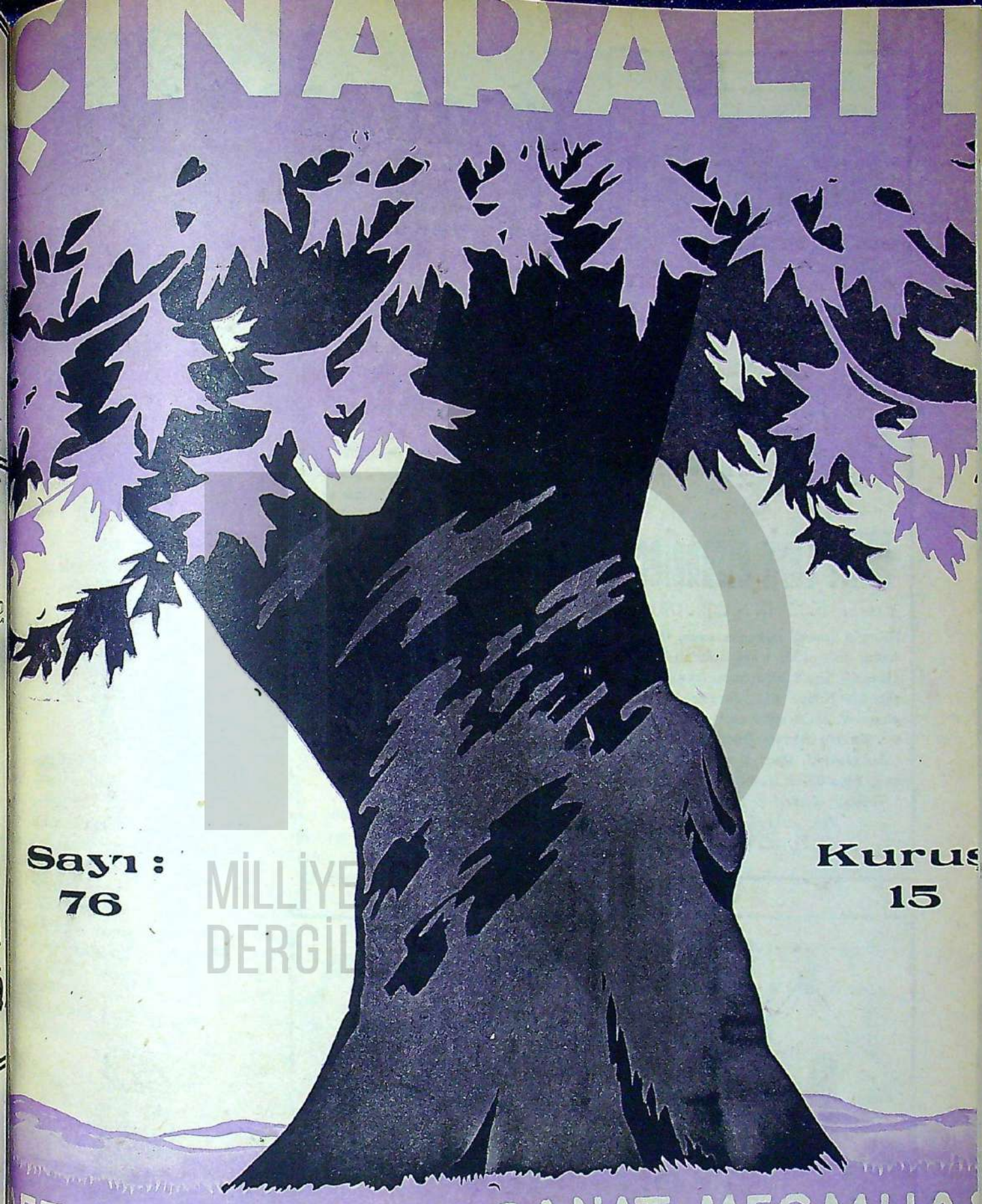

Sayı : 76

Kuruş 15

MİLLİYET DERGİLERİ

AYLIK FİKİR VE SANAT MECMUASI

BU SAYIDAKİLER:

Hayır, ırkçı değilim, olmadım ve olmam da ... Orhan Seyfi Orhon
İnsan denen yaratık ... Dr. M. Hakkı Akansel
Ömer Seyfeddin ... Prof. Abdülkadir İnan
İlk Büyük Millet Meclisi ... Nebil Buharalı
Adımlarda zaman (şiir) ... Dündar Akünal
Halka gidelim (şiir) ... Feyzi Halıcı
Rüzgâr (şiir) ... Hamdi Işıklı
Gençlerin şarkısı (şiir) ... Mithat Cemal
Görüşler ...
Düşünceler ... İsmail Hâmi Danişmen
Doktor X... in göz yaşları ... O. S. O.
Şarkî Avrupa Türklerinin ırkî hususiyeti ... Nurettin Ardıçoğlu
Delhiden Üsküdara ... Barkın
İki düşman (hikâye) ... Şemsettin Kutlu
Seçme sözler ... **
Şaşkın adam (millî roman) ... Orhan Seyfi Orhon
Güzel, seçme şiirler — Konuşmalar.

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA

Bahar hazırlığı!

İlkbahar geliyor. Bodur şubat göz açıp kapamadan geçer. Millî Piyango, size şimdiden ilkbaharı neşe, şetaret ve sevinçle karşılıyacak bir servet kazandırabilir.

T. C. ZİRAAT BANKASI

PARA BİRİKTİREN RAHAT-EDER

misafir gelince

SODALI LİKÖR
İKRAM EDİNİZ

DOĞAN SİGORTA ANONİM ŞİRKETİ

En süratli, en garantili ve en müsait teminat veren Türk Sigortası

Merkezi:
İstanbul Ba çekapı, Taşhan kat : 3

Telgraf:
DOĞANTAŞ-İstanbul

Telefon : 24263/2

ADEMİ İKTİDAR VE BELGEVŞEKLİĞİNE KARŞI

FORTOBİN

S. ve İ. MUAVENET VEKÂLETİNİN RUHSATINI HAİZDİR
HER ECZANEDE BULUNUR POSTA KUTUSU 228
REÇETE İLE SATILIR

Basıldığı yer:
Cumhuriyet Matbaası — İstanbul

Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
ORHAN SEYFİ ORHON

DEVA

KAŞELERİ

Baş, Diş, Nezle, Grip, Romatizma

ve bütün ağrıları derhal keser

Sıhhiye Vekâletinin ruhsatını haizdir. İcabında günde 3 kaşe alınabilir

ÇINARALTI YAYINI

ORHAN SEYFİ ORHON

Dün, Bugün, Yarın

Orhan Seyfi Orhonun Türkçülük fikirlerini, memleket meselelerini, millî duyguları en temiz bir Türkçe ile, en edebî bir şekilde anlatan bu eseri

Çıktı.

Fiatı 50 kuruş

Dikkat: Mevcudu pek az kalmıştır. Edinmek istiyenlere acele etmelerini tavsiye ederiz.

Umumî satış yeri: İstanbul, Ankara caddesi Çınaraltı idarehanesi

Millî Türk efsaneleri

Yazan: HÜSEYİN NAMIK ORKUN

Hüseyin Namık Orkunun uzun, ilmî bir tetkik neticesi bir araya topladığı bu millî efsaneler bize Türk ruhunu tanıtan ve bir şiir, bir hikâye gibi lezzetle heyecanla okunacak en kıymetli, en faydalı bir eserdir. Bu efsanelerde: Dünyanın yaradılışı, Çıkış efsanesi, Oğuz efsanesi, Kurt efsanesi, Zoya Tülek efsanesi, Uygur efsanesi, Tepegöz efsanesi gibi parçalar vardır.

Pek yakında çıkıyor!

Fiatı 50 kuruş

Konuşmalar

Bay Hikmet Şinasi Önol:

— Lûtfen idarehanemize uğramazını rica ederiz.

Bay Cevdet Erbek:

— Hakkınız var. Dikkatinize teşekkür ederiz. «Sakalar» hakkında birbirini nakzeden bu hükümleri izah etmesini Türk tarihindeki ihtisasına mebni arkadaşımız Hüseyin Namık Orkundan rica edeceğiz.

Bay Seyit Güleç:

— Şiirlerinizin içinde pek güzelleri ve pürüzsüzleri var. «Ah o günler!» manzumenizde hayâl ve mevzu güzel. Yalnız anlatış tarzında nesre kaçmışsınız. Bilirsiniz ki şiirde vakadan, mevzudan çok fazla ahenk lâzım. Tehkiye tarzı biraz maharet ister. Sadece nesrin vezin kalıbına uydurulması kâfi değildir. Küçük kıtalar şeklinde nanzumelerinize gelince: Bunlar bir nazım parçası olmamalı. Bir hissi tam anlatan birer manzume olmalı: His, hayal, fikir bu bir kıtada teksif edilmeli. Edebiyatta bu ayrı bir nevidir. Herkes bu tarzda şiir yazamaz. Bu kıta şekli ancak kendisine uygun mevzulara yakışır. Bunları, bu tarzda mevzularda tecrübe ediniz.

Bay Yahya Erel:

— Her mecmua maddeten sahibinin, manen kendi okuyucularınındır. Bizi, size bağlıyan mesleğimizden ayrılmış görüyor musunuz? Eğer böyle bir şey varsa söyleyin. Hata etmişsek düzeltelim. Yanlış anlan izah edelim. (Çınaraltı) kanaatlerini tirmedikçe size karşı sadakatinden olmaz. Şahıslarımıza ehemmiyet verm

Bay Rüstem Akınsu.

— Kemel isimli şiirinizin çok gi leri var. Yalnız bu manzumede bir ş yok. Ayrı kıymette parçalardan ib sılı bir terkip noksanı var. Yoksa bu zel bir manzume olmıya namzettir.

Yarın taş olmasa Kemel! '

Ne demek, istiyorsunuz, pek yor.

Meşalelerle esatir
İlâhları gibi gelir
Uzaklardan Çanakkale..
Turuvalılarla Türkler
Yürürler önde elele!

Hayalimize bir takım güzel parı riyor. Fakat, düşünmeğe başlayınca karanlığa dalıyoruz. Yazık, bu güzel şi kemmel bir hale koyun!

Bay Türkân Özkan.

— Siirleriniz hiç fena değil. Nazım ğindeki kusursuzluk bilhassa göze ç Yalnız kelimeleri bol bol ve itinasız l yorsunuz. Halbuki sanatın bütün i kelimelere yeni bir ruh, bir füsun ve dir. Yanyana dizilmiş cansız kelim lûgat mânalarile kaldıkça bizde hiç b yapmaz. Bunların birbirine dokur esrarlı bir ışık çıkarmak lâzım. Şiirin yanını bu kelimelerin içinden geçi zaman, onlar tozlarından silkinir, iç dınlatan parıltılar halini alır. Bize ğiniz şiirlerin en güzeli (Avare) m Fakat biraz daha bunların üzerinde

Bay M. Abdülkadir Gürman.

— Deniz isimli şiirinizi okudu kusuru bu nazmın üzerinde az çal manızdır. Aruzu mükemmel kullan Yalnız biraz daha sabırlı olmanız lâzı surumu gördüğünüz şeyleri düzeltm rakmayın. Meselâ :

Ona yüzlerce güzel ninni çalıp bes

(Ninni çalmak) denmiyeceğini si lirsiniz. Sonra (güzel) vezni doldur Nihayet dalgaların ninni söylemesi ka rarlanmış bir fikir azdır. Manzumeyi dikkatle baştan başa gözden geçirseni hih etseniz mükemmel bir hale ko şüphe etmiyorum.

JAPON MUCİZESİ

Yeni çıktı

Elli sene! Bir milletin ömründe nedir? Bir saat! İşte, Japonya, bu kadar kısa bir zamanda, çok fakir, bir Ortaçağ çiftçi milleti iken, dünyanın en kudretli bir askerî devleti ve en ileri bir ağır endüstri milleti haline geldi. Bu kitap, bu mucizenin hangi manevî âmillerin tesirile başarılmış olduğunu anlatıyor. Ve bundan bizim için alınacak faydalı örnekleri gösteriyor!

Fiatı: 50 kuruş

Umumî satış yeri: İstanbul, Ankara caddesi, No. 47 (Çınaraltı) idarehanesi.

ÇINARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

Sayı: 76 — 6 Mart 1943 Cumartesi

İdare Evi : İstanbul, Ankara caddesi, Çınaraltı Yayınevi. No. 47

TÜRKÇÜ FİKİR ve SANAT MECMUASI

Telefon : 22129 — Fiatı: 15 Krş — Cilt : 3

Hayır, ırkçı değilim! olmadım ve olmam da!..

Yazan : Orhan Seyfi ORHON

Irkçılık dâvası güden bir mecmuada, ismini açık söylemiyen bir zat, — kim olursa olsun ehemmiyeti yok! — ırkçılığı Türk milleti için tehlikeli gören fikirlerimle yazılarım arasında bir tezat buluyor. Tecavüz etmeden, tehdit etmeden, mahkemeye gitmeden hulûs ile konuştuğu için cevap vereceğim :

Bu zat, benim yazılarımda Türk kavminin ırkî meziyetlerine dair işaretler bulunduğunu söylüyor. Peki, bulunmasın mı? Bu zat, Türklüğe düşmanlık edenlerden bir kısmının soysuzluğuna dikkat ettiğimi söylüyor. Peki, dikkat etmiyeyim mi? Bundan, benim de vaktile ırkçı olduğum neticesine varıyor.

Hayır, ırkçılık bu değildir. Bizim (millet) i anlayışımızla onlarınkinin arasında başka farklar vardır: Irkçılar (millet) i (ırk) la izah etmektedirler: Teşrihî vasıflar, muayyen bir kan formulü, kavmi şecere ve saire gibi... Biz (millet) i dil, din, hars ve vicdan birliği mânasına anlamaktayız. Eski bir tabir ile: Bizimle onların arasında (umum ve hususu mutlak) vardır. Yani, bizim tarifimizde onların (Türk) ü dahildir. Fakat onlar, bizim Türk saydığımızı bu tariften çıkarıyorlar. Niçin? Bunun, bugün mevcut olan Türk milletine faydası ne? İlmî bir taassup için mi? Yarın başka türlü olması mümkün olan bir nazariye uğruna milletimize fenalık edebilir miyiz? Türk tarihinde millî mefahirimiz arasına girenleri Türklükten çıkarmakla ne kazanırız? Bu tarife göre, meselâ: Sokolluya, Barbarosa, Mimar Sinana Türk değil demek icabetse memnun olacak mıyız?

Kendini en az bizim kadar Türk sayarak, bu millet için, daha dün Çanakkalede, İnönünde, Sakaryada canını vermeğe koşanları vücutlarındaki şehamet nişanlarile kollarından tutup Türklükten dışarıya atmıya ne hakkımız var? Bu nifak aramıza girince millî tesanütten eser kalacak mıdır? Hemen karşılıklı ithamlar, tecavüzler, iftiralar başlamıyacak mı? Bir mecmuada ırkçılığı ülkü edinmiş üç arkadaşın üç yıl geçmeden birbirlerini nelerle itham ettiklerini gördük. Devleti kuvvetlendirmek, hükûmete yardım etmek millî vazifemiz, vicdanî borcumuzken ona güçlükler çıkartacak bir yola nasıl sapabiliriz?

— Sonu 10 uncu sahifede —

YENİ ABONE ŞARTLARI (37 den itibaren)
Yıllığı 750, altı aylığı 380, üç aylığı 200 kuruş.
Ecnebi memleketler için :
Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü :
Orhan Seyfi ORHON

İHTAR :
İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahiplerine iade edilmez.

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA

İNSAN DENEN YARATIK

Yazan : Dr. Mustafa Hakkı Akansel

— 1 —

Biyoloji bilgisinin ehemmiyeti:

Şimdi, filozof olabilmek, dünya ve insanlar hakkında bir fikir edinebilmek için, mutlaka, biyoloji (hayat) bilgisinin, hiç olmazsa, ana çizgilerini bilmek gerektrr. Bir misal: On yedinci yüz yılda, çocukların neden oğlan veya kız doğduğunu izah etmek için, tam **iki yüz yirmi altı** faraziye ve nazariye öne sürülmüştü. Yirminci asırda, erkek tohumunun iki çeşit olduğu, birinde yalnız (X) kromozomu, ötekinde ise yalnız (Y) kromozomu bulunduğu; kadının yumurtasile (X) kromozomunu taşıyan tohum birleşecek olursa çocuğun kız olduğu; (Y) kromozomunu taşıyan birleşecek olursa, çocuğun erkek olduğu anlaşılınca, bu 226 nazariye, birden bire, suya düştü. Biyoloji bilgisi, insan denilen mahlûkun en ince mekanizmalarını didik didik inceler. Bize, bizim en samimî, en iç varlığımızdan bahseder. Onun için, hepimizi, ta can evimizden ilgilendirir.

(Hayat) nedir?

(Hayat) mikroskopiktir. Hattâ, daha doğrusu (ültramikroskopiktir). Yani, hayatın temelini teşkil eden cisimcikler ve hâdiseler, sonsuz derecede küçük, mikroskopla bile görülemiyecek kadar küçük bir âleme mensupturlar. Bu olay, olaganüstü (harikulâde), mühimdir. Meselâ, insanların irsiyetlerini taşıyan ve (jen) denilen cisimcikler, bir milimetrenin binde biri olan ve (mikron) ismi verilen ölçünün onda biri kadar küçüktürler. Bedenin milyarlarca ve milyarlarca hücreleri, bunların yanında birer dev olurlar. Halbuki, bu hücreler de, ancak mikroskopla görülebilecek derecede küçüktürler. Bedende çok mühim vazifeleri olan ve (hormonlar) denilen kimyevî maddeler, azlığı hayret veren miktarlarda iş görüyorlar. Pazıları (adale) harekete getirmek üzere sinirlerin yaptıkları kimyevî maddelerin miktarını ölçmek için, sıfır virgülün (0,) sağına tam on dört tane sıfır koyduktan sonra, bir rakam konur. Bir yetişmiş insan, (A vitamini) denilen nesneden, her gün, bir miligram almazsa, dört, beş ay sonra, iki gözü kör olur. İnsanı yere seren mikroplar da ancak mikroskop altında görülecek derecede küçüktürler. Bir bilgin diyor ki: (Gelecek bütün insan batnının irsiyetini taşıyan bütün jenleri bir araya getirsek, bir aspirin komprimesi kadar yer tutar).

Bu olayları bizim kısa aklımız kavrıyamıyor: (Zira, bu terazu, o kadar sıkleti çekmez). Etrafımızdaki hangi şeyin sahici mahiyetini biliyoruz ki! Elektronlar nedir? Kâinat nedir? Hayat nedir? Yer yüzünde işimiz ne?

Kromozomlar ve jenler bilgisinin ana çizgileri :

İnsanın bedenini yapan ve miktarı takriben dört bin milyar olan hücrelerin beherinin nüvesinde (kromozomlar) denilen bir takım iplikcikler vardır. Bunlar da, üstüste dizilmiş ve (jen) denilen bir takım cisimciklerden ibarettir. İşte, insanların bedenî ve aklî hususiyetlerini taşıyan ve (irsiyet âmilleri) dahi denilen bu cisimciklerdir.

Ben, bir şey buldum galiba? :

Hani, bir pirinç tanesi üzerine bir âyet yazanlar varmış. Benim buldum sandığım fikir şudur: İnsanın vücudu bir **(fotoğraf agrandisman makinesi)** dir. Yani, bedenimiz, jenlerde saklı olan, insanın bedenî, ahlâkî ve aklî hususiyetlerini büyültüp geliştiren bir makinedir. Bu fikri hiç bir yerde okumadım. Fakat, benden evvel düşünülmediğine emin değilim. Filozof Taine (Ten) diyor ki: (Bir düşüncenin hayatında bekleyen iki hoşa gitmez olay vardır: Birisi, (kendim buldum) sandığı fikrin, kendinden evvel, başkaları tarafından söylenmiş olduğunu sonradan öğrenmek; ikincisi de, kendi fikrinin sonradan tashih edildiğini görmek). Onun için, bu fikrin babalığını iddiada o kadar yürekten ısrar etmem.

***

Kromozomların irsiyeti taşıdıkları, 1910 senesinde, Amerikada Kolombiya Üniversitesi laboratuvarında (mavi gözlü erkek sinek) in (yaratılın ile meydana çıktı. Sinekle insan bir demeyin. Pek az fark vardır. Bir ilâçlar, bir çok keşifler, evvelâ, küçük hayvanlar üzerinde bul sonra, insanlarda da aynı olduğu müştür. Yirmi senedenberi, yirmi yondan fazla sinek, Amerikan bilginlerinin mikroskopları al geçmiştir.

Kromozomların mufassal h

Bu araştırmalar o kadar ileri miştir ki, hangi kromozomun hangi rindeki (jen) in hangi irsiyeti ta hakkında krokiler çizilmiştir.. Yar bilgi, bir uydurma masal değildir.

Filozof Laybnıçın (Monad)

Alman filozofu Leibnitz: (tı ayna gibi aksettiren cisimler) bahsediyor: Ne dâhiyane bir sezişl bu (Monad) lar, bu (jenler) den ka bir şey değildir.

Amerikalı bilginler, şimdiye dar, bu kromozomlar üzerinde yarak, tam dört yüz tane yeni cinsi meydana getirmişlerdir.

(Kan) anlamı ve kromozo

Eskiden: (kanı bozuk), kanlı), (kan kardeşi), (kan çe gibi sözler kullanırlardı. Bu, b doğru bir gerçeğe tevafuk eder. (Kan) kelimesi yerine: (Krom lar) lâfı konulmalıdır.

Biz, çocuklarımızda yaşarız :

Bu, edebî ve hayalî bir dü değildir. En büyük bir gerçektir. kü, kromozomlar (Lâyemut - ö dir. Bir insandan ötekine geçer d lar.

(Nasıl peydahlandıksa öyle dahlıyacağız).

(İrsiyetin kudreti sonsuzdur: kü, bedenimizin milyarca hücrele hepsinde, bu kromozomlar mevcu

Tuhaf bir jen :

(Lobştayn hastalığı) diye bir talık vardır. İnsanlarda hastal

n? Bu hastalığa tutulan kimsenin
'eri kurabiye gibidir, en ufak bir
e ile kırılıverir. Meselâ, bir deli-
nişanlısını dizine oturtmuş, diz
kırılmış. İşte, bu hastalığı taşı-
(jen) bulunmuştur.

Geveze bir jen :

Zavallı saf kadın: İrsiyet bilgisini,
ozom nedir? Jen nedir? Nereden
Kasabada parmakları pek kısa
bir erkekle (bradidaktili) gizlice
'kâhsız olarak evlenmiş. Bundan
cuğu olmuş: Çocuğun parmakları
k kısa. Bu suretle, bu boşboğaz
biçare kadının foyasını meydana
ış.

Aşlanmış (telkih olunmuş) bir yumurtasında neler vardır? :

Bu, harikulâde küçük ve pelte gi-
nede, daha ilk saniyede, şu husu-
er tesbit ve tâyin edilmiş bulunur:
'ik, dişilik; saçların kumral, kes-
v. s. oluşu; dudakların incelik ve-
'ınlığı; kafa tasının uzunluğu ve-
salığı; dişlerin sağlamlığı veya çü-
ğü; ikinci ayak parmağının birin-
uzunluğu veya kısalığı; kulak kü-
küçüklük veya büyüklüğü; çe-
çıkık veya geriliği; burnun sivri
yassı oluşu; parmakların ikinci
unun tüylü veya tüysüz oluşu;
a gözlerinin keskin veya kısa
op) oluşu; saçlarının erkenden
üp dökülmiyeceği; verem hasta-
a iyi mi, yoksa fena mı mukave-
deceği, ve daha bir çok şeyler.

İnsan cinsinin yaşı:

Bin asırdır. Bu zavallı (yüz bin
, hayatın yaşı olan (bir buçuk
sene) karşısında, yirmi binde
petine iner. 24 saatin karşısında
saniye!

Medenî insanın yaşı: ise, bir gü-
son yirmi dördüncü saatinin son
esinin beşte biri kadardır.

İnsan cinsini ayıran şeyler: Daha
bir kafatası; daha ağır ve daha
kıvrımlı bir beyin; daha mahir bir
ha uzun bir çocukluk devresi.

İnsan cinsinin hâkimiyetini temin şeyler: Akıl ve (Topluluk duy
dur. İnsanda, ne uzun diş, ne
ne de başka çeşit tabiî silâhlar
. O, cılız bir mahlûktur. Cildi na-
, kolay yaralanır. Fakat, insanın
nin kudreti ve bir de (topluluk duyguları), bir araya gelip birbirine yardım etmek duygusu, insanı, (kendi kendisile çarpay yaparak (darbederek) onun kuvvetini arttırmıştır. Onun, gerek (bilgi), gerekse (kudret) alanlarında en yüksek dereceye çıkmasına sebep olmuştur.

İnsan cinsini ilerleten şey :

İnsanın, bilgisini, tecrübesini, çocuklarına devredebilmek kabiliyetidir. Bu, evvelâ, çehrenin ifadesile (mimikle), sonra sözle, sonra (yazı) ile, en nihayet, (matbaa) ile oldu. Bilgi ve tecrübe, neticede kudret, bir kar topu gibi, bir çığ gibi, gittikçe arttı. (Kromanyon gençliğinin — yani, en iptidaî insanın — kabile ihtiyarlarından bir (kapan) yapmasını öğrenmesinden, yirminci yüz yıl gencinin Üniversite tahsiline kadar, olay, aynı olaydır. **(Topluluk irsiyeti)** olayıdır. Emerson diyor ki: (Tecrübe görmüş bir köpek, başka bir köpeğe, bu tecrübesini devredemez). Bu olayın, başka hayvan cinslerinde benzeri yoktur.

Kadın mı daha kuvvetli, erkek mi? :

Erkeğin (X) kromozomunu taşıyan tohumu kız çocuğu yapar, (Y) kromozomunu taşıyan da erkek çocuğunu yapar: (X) kromozomunun boyu 4,5 mikron (bir mili metrenin binde biri) dur. (Y) kromozomunun boyu ise, ancak, bir buçuk mikrondur. İşte, bu küçüklük, biyoloji bakımından, erkek cinsinin, kadın cinsinden daha mukavemetsiz olmasına sebep oluyor. Umumî kanaatin aksine olarak, asıl kuvvetli cins, kadın cinsidir. Dünyanın her yerinde, oğlan çocuğu, kız çocuğundan bir parça fazla doğar. Yüzde beş kadar. Fakat, muharebe olmasa bile, erkekler, daha fazla öldüklerinden, en sonunda, yüz ihtiyar kadına karşılık, ancak elli beş ihtiyar erkek kalır. Bunun sebebi de, hiç şüphesiz, erkeklerde yalnız bir tane (X) kromozomu bulunmasıdır. Erkek cinsinin, böyle, biyolojikman zayıf olması sebebinden, erkek çocuk doğurmak için, kadınların genç ve gürbüz olmaları lâzımdır. Hakikaten, gürbüz ve çocuk düşürmeğe az meyli olan kadınlar daha fazla oğlan doğururlar. Genç ve gürbüz analar, 100 kıza karşılık, 120 oğlan doğururlar. Yaşlılar ise, ancak 85 tane doğururlar.

«Sonu gelecek sayıda»

Dr. Mustafa Hakkı AKANSEL

ÖMER SEYFEDDİN

Litaraturnaya Ensiklopediya'dan
Cilt VIII; Sayfa 292-293

o

Ömer Seyfeddinin ölümünün 23 üncü yıl dönümünü saygı ile anarken adı milli sınırları aşan bu kıymetli hikâyecimizin eserlerinden ve şahsından bahseden yabancı dillerde yazılmış etütler olduğunu okuyucularımıza hatırlatmak istiyoruz. Bu vesile ile sayın profesör Abdülkadir İnanın Rus Ansiklopedisinden tercüme ettiği Ömer Seyfeddine ait kısmını neşrediyoruz :

o

Ömer Seyfeddin «1884-1920» Türk muharrirlerindendir. Bir zabit ailesinden doğmuştur. Harbiye mektebini ikmal ederek 1903 de zabit çıkmış, İzmire tâyin edilmiştir. Hikâye ve şiirlerini burada neşretmeğe başladı. Sonra Makedonya sınır kıtalarında bulundu. Selânikte Ali Canip ve Ziya Gökalp ile beraber çalıştı. Genç Kalemler mecmuasına faal bir surette iştirâk etti. Bu mecmuanın siyasette mümeyyiz vasfı nasyonalizm, edebiyatta realizm ve Türk dilinin temizliği ve sadeliği şiarıydı. Ömer Seyfeddin bu şiarı, hikâyelerinde ve makalelerinde tatbik etti. Balkan harbinden sonra askerlikten istifa etti. Kendisini tamamen edebiyata verdi. İstanbul orta öğretim mekteplerinde edebiyat muallimliği yaptı. Hikâyeler ve şiirler yazdı. Hayatında iki eseri çıktı: Harem 1918, Efruz Bey 1919. Vefatını müteakip üç hikâye mecmuası basıldı: Gizli Mâbed, Yüksek Ökçeler, Bahar ve Kelebekler. 1927 de küçük bir romanı çıktı: Eshab-ı Kehfimiz.

Ömer Seyfeddin hikâyeci olarak meşhurdur. Hikâyeleri mizah ve hiciv ile doludur. Mevzularının meraklı, tasvirlerinin realist olması ile temayüz eder. Hikâyelerinin çoğunda şehir ve kasaba hayatını, ufak burjuva, memur ve münevver zümreye mensup tipleri tasvir eder.

Ömer Seyfeddinin mevzularını Makedonya hayatından aldığı hikâyeler bilhassa enteresandır. Bunlardan en maruf olanı çete hayatını gösteren «Bomba» dır.

Ömer Seyfeddinin en başlı meziyeti dilinin sade ve vâzıh olmasındadır. Onun dili bugünkü temizleme devrinde bile tazeliğini kaybetmemektedir. Nasyonalizm, onun eserlerinin karakteristik çehresidir. Kendisi de nasyonalist burjuva münevverleri zümresine mensuptu.

Türkçeye çeviren :

Prof. Abdülkadir İNAN

Türkiye Cumhuriyetini kuran ilk B. M. M.

Yazan : Nebil Buharalı

Yeni Türkiyemiz bir inkılâbın mahsulüdür. Bu inkılâbı tecelli ettiren en büyük müessese de birinci Büyük Millet Meclisidir. Enver Behnan Şapolyo arkadaşımız Çınaraltının 72 nci sayısında ilk Büyük Meclisin açılışı hakkındaki hâtıralarını nakletti. O vakit Ankarada yeni bir hükûmet temeli kurulmak üzere idi. Bu gidişin sonu Cümhuriyet Türkiyesi olduğu halde ahval ve şerait ilk önce kendini Osmanlı devletinin payitahtı olan İstanbulu ve düşman işgali altına giren diğer vatan parçalarını kurtarmak ve millî misak hükümleri dairesinde bir sulh yapmak gayesi şeklinde gözüküyordu.

Milletlerin hayatında bazı vakalar vardır ki çığ gibi yuvarlana yuvarlana büyüyen bir çok etkilerin bir araya gelmesile oluverir; böyle vakalar istikbal için de derin tesirler yapar. Ankarada Büyük Millet Meclisinin toplanması da tarihte bir devir açan böyle şumûllü bir hâdisedir. Bu hâdiseyi hazırlayan âmillerin kökü mazinin uzun derinliklerine doğru gider. Bu hâdise tarihin, siyasetin iktisadî hallerin hattâ ictimaî ve pisikolojik düşüncelerin ve bir çok haksızlıkların ve tecavüzlerin zorile parlıyan bir «aksülâmelin» feveranıdır. Bu demektir ki artık yirminci asırda milletlerin hayat hakkı zorla ellerinden alınamıyacak, mazlum milletler kurtulacak, kapitülâsyonlar ve türlü siyasî oyunlarla yetişkin milletlerin hakları tahdit edilemiyecek ve milletlerarasında hak her şeyden üstün olacak. Bunun içindir ki ilk Büyük Millet Meclisi hakkın cebir ve kuvvete zulüm ve tecavüze karşı Türk milletinin ruhundan kopan bir ihtilâl idi. Bu millî kaynaşmanın dinamosu mazlum Türk milletinin ruhu idi, bu ruhun kurtuluşa doğru şuurlu bir surette sevk ve idare merkezi yani dimağı da Mustafa Kemal adında tarihin çok nadir yetiştirdiği bir şahsiyeti idi.

Enver Behnan arkadaşımızın Çınaraltı'nın evvelki sayısında ilk Büyük Millet Meclisinin açılış hâtıralarını çok lezzetle okurken bazı zühuller de gözümüze ilişti. Her ne kadar bu yanlışlar ufak şeyler ise de yukarıda söylediğimiz gibi konunun büyüklüğü ve Enver Behnanın hâtırası bir tarih vesikası teşkil etmesi bu zühulleri tashih etmiye bizi sevketti. Büyük Millet Meclisi kütüphanesindeki zabıt ceridelerine ve diğer vesikalara, hususile Büyük Millet Meclisinin ilk açıldığı günden itibaren bu vesikaları hazırlamakla uğraşan Meclis Zabıt Müdürü Zeki Öğretmenoğlunun gördüklerine müracaat ettik. Bu düzeltmeleri sıra ile söylerken bunlara ilgili bazı konuları da yazıyoruz:

1 — Makalede o vakit Ankarada bulunan İngiliz ve Fransız işgal kıtalarından ve Ankarayı ne şekilde terkettiklerinden müphem bir şekilde bahsedilmiştir. İngiliz kıtasının kumandanı ve yüzbaşı Vitol diye nakledilen zat bir ihtiyat teğmenidir ve levantendir. İstanbulda ve İzmirde İngiltere ile ithalât ve ihracat işleri yapan zengin bir İngiliz ailesine mensuptu. Kadıköyünde Modada mükellef köşkleri vardı. Mahallî ahvale ve Türkçeye vukufu dolayısile Ankaraya gönderilmiş olacak. Ankarada bir gün bu zatı o vakit dokuzuncu kolordu kumandanı olan Ali Fuat Paşa, nezdine davet eder. Bu zat da palaskasız ve lâübali bir tavırla kumandanın huzuruna çıktığı için Türk kolordu kumandanı bu fiilinden dolayı bir ceza olarak Vitolu kısa bir müddet tevkif ettirdi ve İngiliz kıtası kumandanına kıtasile Ankaradan gitmesi hakkında çok kısa müddetli bir ültimatom verdi. İngilizler takım takım Ankaradan gittiler. En son kalan takım Hintlilerden mürekkepti. Bunlar Sarıkışlaya sevkedildiler ve orada silâhtan tecrit edildikten sonra katara bindirilip gönderildiler.

Fransız kıtasına gelince; bu kıta ilk Büyük Millet Meclisi binası olup şimdiki Halk Partisinin olduğu binada konaklıyordu. Kumandanları jandarma yüzbaşısı, «Lafrank» idi. Makalede propaganda için gönderildiği bahsedilen yüzbaşı Buvazon da başka idi. Bu binanın damı o vakit büsbütün ikmal edilmemişti. Damın ön tarafı kiremitlenmiş ise de arka taraf kısmen açık kalmıştı. Damdaki sancak direğinde Fransız bayrağı dalgalanırdı. O vakit Ankarada jandarma kumandanı Osman bey idi. Her ne kadar makalede Rasim Canbulat bey diye yazılı ise bu zat daha evvel olup bundan sonra Refet bey jandarma kumandanı olmuş ve kendisinin Kastamonuya nakli üzerine yerine Osman bey jandarma kumandanı olmuştu ki sonra umum jandarma müfettişi olan General Osman Ozanalptır. Bir gün daha Meclis açılmadan heyeti temsiliye reisi Mustafa Kemal Paşa Osman beyi çağırıp «Bu binada sallanan Fransız bayrağı benim sinirime dokunuyor. Hem bunları (yani Fransız askerlerini) ne yaparsan yap, buradan defet» diye emir verdi. Jandarma kumandanı da bir gece sabaha karşı kapıdaki nöbetçiyi boynuna kement ve kafasına kaput attırarak yakalatıp binayı bastırmış ve bütün efradı teslim alıp silâhlarından tecrit ettirmişti. Sabahleyin de yi Lafrank ikametgâhından jandarma danlığına davet ve kendisi de tevkif Bayrak da binanın üzerinden indirilerek türke takdim olundu. Bundan memnun Atatürk jandarma kumandanını me yetle taltif etti. Fransız askerleri de olarak şimendifere bindirilip Eskişehir kametine gönderildi.

2 — Makalede «İzmir Yunanlılar fından işgal edilmiş, Mustafa Kemal dokuzuncu kolordu müfettişliği v Samsuna çıkmış» fıkrasında da ufak bi var. Dokuzuncu kolordu değil, üçüncü müfettişliğidir.

3 — Yüzünde peçe ile yalnız bir iştirâk ettiği yazılan Kırşehir mebusu zılbaşların pîri Cemalettin Çelebi hiç bir celsesine iştirâk etmemiştir. F ne bütün devre sonuna kadar mezuniy rilmiştir. Bununla beraber kendisi o lar Anadoluda ehemmiyetli bir şahs 25.4.1336 da Büyük Millet Meclisinde ne için ikinci reis vekilliğine seçildi 2. İkincikânun. 1338 de vefat etti. Gerek disine ve gerek pîri ve reprezanı olduğu zılbaşlığa dair makalemizin sonunda. malûmat vereceğiz.

4 — Makalede gene Kızılbaş Ded den olduğu söylenen Nesip Dede değil het Dededir.

5 — Eskişehir mebusu olduğu yazılan ca Nebil efendi Karahisar Sahip meb

6 — Makalede Sakalı şerifi ve rahle üzerine koyup başında gezdiren Meclis kürsüsünde dua eden Yozgat Fevzi Hoca olmayıp Sinop mebusu A efendidir ve birinci devrede Yozgattan Fevzi Hoca adında bir mebus yoktu. Bu belki başka bir dairedendir.

7 — Meclisin ilk açıldığı gün celi yaset eden «Reisi sin» Sinop mebusu bey değil Şerif beydir.

8 — Büyük Millet Meclisinin ilk gün Şerif beyden sonra kürsüye gelen tafa Kemal Paşa o günü meşhur uzun kunu söylememiştir. Yalnız «Meclisin

Bir kaç söz

Arkadaşımız Enver Behnan Şa nun ilk Büyük Millet Meclisinin ku hakkında orijinal ve çok kıymetli bir dünü neşretmiştik. Değerli dostumuz bil Buharalı bu mevzua çok yakınlması dolayısile elindeki vesikalara bazı noktaları tashih ve tavzih e Milli tarihimizin en önemli bir k aydınlatmıya hizmet eden her iki a şımıza teşekkür ederek bu kıymetli kaleyi neşrediyoruz.

ÇINARAL

ıbul Meclisi Mebusanı için intihap Mebusandan tahlisi nefsedip gelebi- e salâhiyeti fevkalâdeyi haiz olarak intihap edilen âzadan müteşekkil ve de bu anda münakit olduğundan» bah- ve mebusların mazbatalarını tetkik et- re iki encümen teşkil edilmesini ve ıt kâtipliklere Bursa mebusu Mu- Baha ile Kütahya mebusu Cevdet İzra- hap edilmesini teklif eylemiştir. En- seçildikten sonra «Reisi sin» ertesi anmak üzere in'ikada nihayet vermiş türk makalede mevzuubahis olan meş- rihî nutkunu Meclisin 24 Şubat 1336 ikinci in'ikadında söylemiştir. Bu nu- izahat üzerindedir ki Anadolu; düş- işbirliği yapmıya kalkan ve milletin u müdafaadan âciz kalan Osmanlı ndan ayrılıyor ve millî hâkimiyetini lıyordu.

— Onuncu celsede Heyeti Vekile âza- ve on birinci celsede de intihabı ge- lan Maliye ve Maarif Vekillerinin in- yapıldığı ve Rauf beyin de İcra Ve- Heyeti reisliğine seçilerek ilk kabine- ulduğu yazılmış ise de o tarihte ka- en İcra Vekilleri kanunu mucibince İcra Vekilleri Reisliği henüz mevcut ve Rauf bey de İstanbul Meclisi Me- ndan İngiliz polisi tarafından cebren Maltaya nefyedilmiş olduğundan Rauf liste bulunmuyordu. Rauf bey 1337 de Maltadan iade edildikten sonra 17 rin 1337 de Nafia Vekili ve 1 Mart Büyük Millet Meclisi İkinci Reisi in- edilmiş ve ancak 12 Temmuz 1338 tari- İcra Vekilleri Heyeti Reisliğine inti- mıştur. İcra Vekilleri Reisliği ilk mevcut değildi. Sonradan ihdas edil- ilk İcra Vekilleri Heyeti Reisliğine 1337 tarihinde Millî Müdafaa Vekili Paşa seçildi.

— Birinci Millet Meclisinin tecdidi in- kararı vermesi üzerine bunun yerine n ikinci Millet Meclisinde Halk Par- ızetleri intihap edildi, deniliyor. O Halk Partisi henüz teşekkül etmemişti î Mücadeleyi yapan teşkilât «Müda- kuk Cemiyeti» adile işlemekte bulun- İkinci Meclisin namzetleri de bu ce- namzetleridir. Bu cemiyet ilk önce ütarekesinden sonra yer yer işgale uğ- veya ana yurdumuzdan koparılması nel olan millî hudutlarımız içindeki halkın haklarını korumak için teş- lmiş heyetlerden meydana çıkmıştı, bu cemiyetlerin hepsi bir merkeze mış ve bütün yurda teşmil edilmişti.

Ankaraya gelişinin ikinci günü a halkına söylediği beyanatında bunu anlatır :

Bir millet mevcudiyeti ve hukuku için kuvvetile alâkadar olmazsa, yani ken- etine istinaden mevcudiyet ve istik- temin etmezse şunun bunun oyuncağı olmaktan kurtulamaz. Bu sebeple teşkilâtı- mızda iradei milliyenin hâkim olması esası kabul edilmiştir. Teşkilâtın diğer teferruatı- na bakacak olursak işe köyden, mahalleden, köy ve mahalle halkından yani fertten baş- lıyoruz. Fertler mütefekkir olmadıkça, hu- kukunu müdrik bulunmadıkça kütleler iste- nilen istikamete herkes tarafından iyi veya fena istikametlere sevkolunabilir; kendini tahlis edebilmek için her ferdin mukadderatile bizzat alâkadar olması lâzımdır. Aşağı- dan yukarı yükselen bu müessese elbet ra- sın olur.»

Bundan sonra yukarıdan aşağıya inmek üzere kurulacak teşrii ve icraî teşkilâtın birbirini tamamlıyacağını söylemek suretile vücuda getirilecek hükûmetin esasları ve müdafaai hukuk yolunda çok kuvvetli ve şümullü beyanatta bulundular.

Müdafaai Hukuk Cemiyeti bu suretle meydana gelmiş ve ikinci Büyük Millet Meclisinin ilk senesi zarfındadır ki Halk Fır- kası namile siyasi bir fırkaya inkılâp et- mişti. Sonra Cümhuriyet Halk Partisi adını aldı. İstanbul mebusu Doktor Refik Saydam merhumla cemiyetler kanununu Meclis kü- tüphanesinde tetkik edip buna göre yeni fır- kanın hükûmete verilecek beyannamesini yazdık ve müsaadesi alınmak üzere ve kü- tüphane hademesile Dahiliye Vekâletine gönderdik. Vekâletten verilen numarayı da rahmetli Refik Saydam itina ile cüzdanına koymuştu.

Yukarıda 3 üncü sayıda adı geçen Ce- malettin Çelebi Kızılbaşların en büyük ru- hanî reisleri idi. Bu mezhepte pîr aşkına her mürit kendini fedaya hazırdır. Atatürk Ankaraya gelirken Kırşehirde bu zat ile gö- rüşmüş ve Atatürkün Millî Mücadele yo- lundaki uğraşmalarına yakından alâka gös- termiş, hattâ milyonla para ve yüz binlerle fedakâr müritle yardım va'detmişti. Daha evvelki harblerde olduğu gibi Millî Müca- delede menfî bir rol almayıp bilâkis mü- cadeleye iştirâk ettiğinden dolayıdır ki Bü- yük Millet Meclisinde Kırşehir mebusluğu- na ve ikinci Reis Vekilliğine intihap olun- muştu. Cümhuriyet devrine gelinceye ka- dar Anadoluda, eski İran hurafelerinin ale- vîlik ve şialık ile imtizacından hasıl olan ve Kızılbaşlık denilen bir mezhep mev- cut olduğunu herkes bilir. Bu mezhep sa- likleri mezheplerinin esrarını çok ziyade sakladıkları gibi mezhep asabiyetini millet hislerine üstün tutarlardı ve milletdaşları olan sünnî Türklere çok düşmanlık besler- lerdi. Şah İsmail Safevî tarafından Anadolu- ya gönderilen sâller, sâkiller, şeyhler, de- deler vasıtasile Anadoluda kaleyi içerden fethetmek üzere bu mezhep yayılmıştı. Bu mezhebin menşeleri eski İran dini ve zer- düşt ahkâmı içindeki hurafelere dayanır. Asıl kendisini göstermesi Bağdat halifesi Mutesim zamanında İranda eski İran millî

— Devamı 15 inci sahifede —

Adımlarda zaman

Sen, duyuşdan da hoş benim için,
Sen, şiirden de güzelsin bana;
Ve o kadar bir ki hayatımız
Zamanı kazdım adımlarına...

Çiğnedikçe sen mesafeleri
Hayat! Yavaşla azıcık... diyorum
Ve her şeyim o kadar senin ki
Ben varlığımı hissetmiyorum!..

Dündar AKÜNAL

Halka gidelim

— Şair arkadaşlara —

Alçak gönüllüdür, yoktur gururu,
Gidelim süratle halka gidelim.
Dünyada var olan cennete doğru
Küme küme, halka halka gidelim..

Bir elde mefkûre bir elde orak,
Vücutlarımız dik, yüzlerimiz ak,
Mümbit bir tarlaya tohum saçarak
Gidelim süratle halka gidelim,
Küme küme, halka halka gidelim..

Güzellik ondadır, sihir ondadır,
Okunmamış destan, şiir ondadır,
En ince düşünce, fikir ondadır
Gidelim süratle halka gidelim,
Küme küme, halka halka gidelim..

Su gibi temizdir, su gibi duru,
Karanlığı boğar yüzünün nuru
Alçak gönüllüdür, yoktur gururu
Gidelim süratle halka gidelim,
Küme küme, halka halka gidelim..

Feyzi HALICI

Efem

Çık dağlara, tenini,
Güneş kavursun Efem.
Al renkli cepkenini,
Rüzgâr savursun Efem.

Unut kayguyu, kini,
Ara aşkın izini,
Bırak kanlı dizini;
Toprağa vursun Efem.

Sazı derdinle sar da,
Çalıver şu dağlarda.
Mavzerin bir kenarda
Uyuya dursun Efem.

Hamdi IŞIKLI

Gençlerin şarkısı!

— Gençlere ithaf —

Bizden ki, koşarken, şu güneş ter diye damlar,
En gerçek adamlar biziz, en gerçek adamlar...

Tek maksadın uğrunda ölürken ulu orta,
Tek hisle vuran göğsümüzün vurduğu nokta

Birleştiği yerken Atatürk'ün İnönüyle,
Biz ömrü hesap etmeyiz üç fazla günüyle...

Neymiş azıcık eksik olur, fazla olursa
Ölmek de güzeldir bu kadar hazla olursa!..

Aslâ bir avuç toprağımız hendese bilmez,
Asla taşımız, meşhedimiz türbe kesilmez;

Yalnız, gömülürken vurulan körpe adamlar,
Etrâfa güneş yaş gibi, ay kan gibi damlar.

Mithat Cemal

MİLLİYETÇİ
FİKİRLER

Görüşler

NE YAPALIM?

Tan gazetesinde, sola kaçan bir muharrir, ahlâk bahsinde, dikkatimizin yersiz olduğunu müdafaa ederken şöyle diyor:

— Hattâ bir sabık şair, ahlâksızlık örnekleri bulup ilân etmek için genç şairlerin yazılarını elekten geçiriyor.

(Okuyucularımız Çınaraltı'ndaki aileye, iffet duygusuna hücum yazısını hatırlasınlar!)

Sonra da şu fikri ilâve ediyor:

— Bülûğ çağının buhranları değişmez bir tabiat kanunudur.

Ve nihayet şu neticeye varıyor:

— Bugün gençlikte ahlâk buhranı olduğunu ileri sürenlerin hepsi bülûğ çağının buhranlarını yaşamışlardır.

Fakat bunların pek çoğu, ilk ötmeğe başlıyan horoz kabilinden pek acemi, pek toy şeyler de değildir. Bu yazının muharriri gibi yirmisini çoktan aşmış, otuzuna varmış, anaçlaşmış kimselerdir.

O halde ne yapalım? Bülûğ çağının buhranlarını geçirsinler diye matbuatı çarşaf gibi altlarına serip sakallarının ağarmasını mı bekliyelim?

FUZULİYE DAİR

Yusuf Ziya Ortaç, Fuzuliye ta'neden bir yazısına karşı dostane serzenişime hak vermedi, bilâkis, bana tehalükle cevap verdi. Eğer bizce de, en büyük Türk şairinin en seçkin mısraları beş para etmezse, çok feci! Mazimize değer vermek için ne yapacağız? Onu antikacı Salamona mı seçtirelim? Fakat, hayır! (Beşik) muharririnin hayranları arasında ben de varım. Eski arkadaşımı, bu ters istikamette yürümeğe sevketmek iste Bırakalım, bu bahis, onun bize mazlyi diren güzel Beşik'inde mışıl mışıl uyu

HALİD FAHRİ ve BAYKUŞ

İstanbulun yeni mebus namzetleri sında en çok Halid Fahri Ozansoyun masını istiyordum. Bunun sebebi, değerli bir meslekdaşım olmasından de O, geçen sefer de tâ Meclis kapısına gelmiş, fakat oradan geri dönmüştü. Bu hazin sahne, bana, her nedense (Baykuş) ilk sözlerini hatırlatır:

— Kim o?.

— Bir yolcu, Tanrı gönderdi.

Ay karanlık, ölüm kanat gerdi.
Çok soğuk var, su dondu, sisli kıyı,
Açın, Allah için, açın kapıyı!

Cenaalt, sayı 76, cilt 3
6 Mart 1940

DÜŞÜNCELER

Yazan :
İsmail Hami Danişmend

Boş vakit yoktur: onu biz boşaltırız.

★

Bir fikrin acemi müdafii, usta muarızından daha zararlıdır.

★

Hür adam zindanda da hürdür.

★

Vahşilerin harbi medenilere, medenilerin vahşilere daha çok yakışır.

★

Küçük adamın yalnız iyiliği değil, fenalığı küçüktür.

★

İnsan felâkete alıştıktan sonra saadete emniyet vermez.

★

Ne cinayetler vardır ki kanunlar tarif dikleri için cezasız kalır.

★

Akıllının yaptığı akılsızlığı akılsız yapar.

★

Güzelliğin yarısı güler yüzdür.

★

Tarihte yirmi sene, otuz sene, elli sene, hattâ yetmiş seksen sene inanılmış ve müdafaa edilmiş yalanlar sayılıp sayılabilir.

★

Büyük âşıklar için maşuka aşkın baharıdır.

★

Hassas olmak da felâkettir, hissiz olmak da.

★

Fikrin kıymeti söyliyene ve söyleyişe göre.

★

Bazı hayvanlar bazı insanlardan daha sevimlidir.

★

İnsan daima kendi seviyesinde değildir.

★

Ahlâksızların düşmanlıkları dostlukların-dan evlâdır.

★

Bilmem dünyada hiç bir batıl itikadı olmayan insan var mıdır?

★

Erkek başının içini, kadın dışını beğenir.

★

Olması istenilen şeyin olmadığına ve olması istenilen şeyin olduğuna kolay inanırız.

★

Bazı adamlar fenalığı niçin yaparlarsa yapsınlar onun için yaparlar.

DOKTOR X İN GÖZ YAŞLARI

— İnsaniyetçilere ithaf —

Yazan : O. S. O.

5.76

Bir akşam, geç vakit, muayene saati dışında, bir hastamı göstermek için Doktor X... i ziyaret etmiştim. Bir parçacık da şahsî dostum olan Doktor, insanî duygularına karışan nezaket hissile beni reddetmedi. Ciddî suratlı bir Rum hizmetçinin götürdüğü muayene odasında bekliyordum. Kulağıma yavaşça, muayene saati dışındaki ziyaretim için iki misli ücret vermem icabettiğini söylemesine rağmen çok mütehassistim. Doktorun meslegindeki hazakatini, şöhretini biliyordum. Hattâ Fransızca yazdığı sıhhî bir risale hakkında kendisinden alınmış biraz malûmatım bile vardı. Çok beklemedim. Benim için istirahatini terkeden Doktor, başındaki beyaz takkesile, ilim adamlarına mahsus nuranî yüzü ile geldi. Bir lâhzada hastalığı teşhis etti. Tam bir gönül rahati içinde mesut oldum. Muayene, çarçabuk bitince beş on dakikasını da benimle dostça bir hasbihal için ayırdı. O sırada varlık vergisi hâd bir şekilde idi. Ondan konuştuk. Doktor, vazifesini bilen iyi bir vatandaş gibi borcunu memnuniyetle vereceğini söylüyordu: Fakat bazılarının güçlük çektiğini de gizlemiyordu. Bana misaller anlattı :

İktısadî felâketler geçiren bir Rum ailesi henüz düzelmeğe başlıyan işini bu yüzden terkedecekti. Kimbilir zavallıların halleri ne olacaktı? Hasta bir Rum işçisi beş yüz lira veremiyecekti. Annesi oğlunun gönderilmek tehlikesile titriyordu. Başka bir dul kadın da bu parayı bulamazdı, şaşırmış kalmıştı. Geçinmesine kesesinden yardım ettiği bir genç çocuk bunu nasıl verirdi?..

Doktorun kızaran gözlerinden insanî şefkat ve merhamet damlalarının yanaklarına doğru yuvarlandığını gördüm. Ben ağlıyamadım. Karşısında gözleri kupkuru kaldım. Ağlıyamazdım da. Çünkü ben asırlardanberi bu acıların yüz mislini çeken bir milletin çocuğuyum. Benim neslimin başkasına ağlamıya hakkı yoktur. İçeriden ve dışarıdan gelen tahriplerle felâketlerin her çeşidine uğramışım. Tarihin hayranlıkla kaydettiği cihangir bir milletten mahvola ola geriye ne kaldığını ilim adamları bile bilmiyor. Benim yurdumun elimde kalan son parçasını bana insaniyet müdafaa etmedi. Sakaryada yalnız benim sıtmalı kanım aktı. Yarı çıplak bir halkın ortasında servetini kaybedenlere ağlarsam benim göz yaşlarım iğrenç olur. İçimdeki şefkat, merhamet, iyilik duygusu yalnız bana ümit bağlıyanlara bile yetmiyor. Benim zengin ettiklerim keselerini benim yoksullarıma açmıyorlar, kendi cemaatlerine boşaltıyorlar. İlimlerini bile benden esirgiyorlar, eserlerini benim dilimle yazmıyorlar. Benim adaletim, beynelmilel adalet değil, millî adalettir. Benim şefkatim, merhametim beynelmilel şefkat ve merhamet değil milli şefkat ve merhamettir.

***

Kupkuru gözlerle kalktım. Doktorun reçetesini yazmak için taktığı gözlüklerinin arkasından benim sakin yüzüme çevrilen hiddetli gözleri tabii cesametinden çok daha büyümüş, bir baykuşunki kadar iri görünüyordu.

O. S. O.

● ●

Talât paşanın kemikleri

Talât Paşanın kemikleri nihayet İstanbula getirildi. Ben, bu eski faziletli vezirin anavatan toprağına vakur bir tehlil sesi içinde, sükûnet ve tazimle bırakılacağını sanıyordum. Gazeteler bunu derhal günün vakası haline koydular. Tefrikalar, makaleler, mülâkatlar, resimler başladı. Talât Paşanın iskeletini tekrar eski sandalyesine oturtarak, meslek namına, mümkün olduğu kadar istismar ettiler. Hattâ merhumun ev bark sahibi olmuş eski refikasına zorla bir çok şeyler söylettiler. Anlaşıldı: Aramızdaki faziletleri düşmanların sukastleri değil, biz öldürüyoruz!

Şarkî Avrupa Türklerinin ırkî HUSUSİYETLERİ

Yazan:
Nureddin Ardıçoğlu

[Nurettin Ardıçoğlunun, Çınaraltı'nın bundan evvelki ve sayılarında çıkan «Tarihî Türk ırkı ve muahhar tahavvülleri» adlı makale silsilesinde antropologya tetkiklerinin Türk ırkına tahsis ettiği muhtelif meseleler tahlil ve izah olunmuştu. Bu yazı ile de Çınaraltının okuyucularına Şarkî Avrupa Türklerinin ırkî hususiyetleri hakkında bir hülâsa vermiş oluyoruz.]

Şarkî Avrupa veya tarihî ananeye riayetle Kıpçak ismi altında, Türklerle meskûn Ural dağları ve Volga nehri mıntakasını, Kırım ve Şimalî Kafkasyayı toplamaktayız. Bugün buraları iskân eden Başkırtlar, Kazan Türkleri, Meçer ve Tepterler, Nogay, Kumuk, Çuvaş, Karayim gruplarile Kırım Türkleri mevcuttur.

Kıpçak Türklerle meskûn olmak itibarile belki Türkistan kadar kıdemlidir. Türklerden evvel bu mıntakada oturan Skytler, Sarmatlar ve Alanların etnik ve kültürel mevcudiyetlerinin de Türklerinki ile mukayesesine teşebbüs olunmuştur. Bunlardan son ikisi hakkında bazı şüpheler varit olduğu halde Skyt dil ve kültüründe bazı Turanî unsur bulunduğu muhakkaktır. Milâdî IV üncü asırdan itibaren ise Volga havzasında Türk kavimlerinin mevcudiyeti görülmektedir.

Bütün Ortaçeman devamınca Avrupaya gelen Türk muhacereti birinci derecede Kıpçak ovalarında temerküz etmiş ve buradan Panonya ve Balkan yarımadasına intikal eylemiştir. Yani bu topraklar Türk muhaceretlerinin hem geçit mıntakası ve hem de bizzat yerleşme sahasıdır. Hunlar, Avarlar, Peçenekler, Oğuzlar, Kumanlar bu havalide uzun müddet oturmuşlar ve bilâhara Orta Avrupaya geçmişlerdir. Bulgarlar ve Hazarlar ise burasının mütemekkin kavimleri olmuşlardır. XIII üncü asırda Mogol istilâsile beraber gelen yeni anasır da bunlara karışmış ve Batu Han Altınordu devletini yalnız siyasî ve askerî değil, fakat ayni zamanda kavmî temeller üzerinde kurmuştur. Altınordu Kıpçak Türklüğünün itimadını temin etmiş ve onun medenî, siyasî ve etnik mevcudiyetinin evci kemalini temsil eylemiştir.

İşte bugün Şarkî Avrupada oturan Türk kavimleri üst üste teressüp eden bu muhaceretlerin tesalübünden meydana gelmiş bulunmaktadır. Bunlar arasında Çuvaşların eski Bulgarlardan ve Karyimlerin ise Hazarlardan indiği iddia olunmuştur. Fakat bizce etnologya bakımından bu iddiaları kıymetlendirmek mümkün değildir. Yalnız şurası muhakkaktır ki, Şarkî Avrupa Türk kavimlerinin etnolojik teşekkülünde iki safha mevcut bulunmaktadır: 1) Moğol istilâsından evvelki devre. 2) Bu istilâyı takip eden devre.

Mogol istilâsına tekaddüm eden asırlarda bu mıntakayı iskân eden Türk kavimlerinin ırkî karakterleri tamamen Turan ırkı çerçevesi dahilinde mütalâa olunmak gerektir [1]. Çünkü eski müelliflerin bunlardan muhtelif kavimler hakkında yaptıkları tasvirler bu iddiamıza esas teşkil edebilir. Meselâ Bizans müverrihleri Kumanlardan ve bunların güzelliğinden bize bahsetmektedirler. Bugün Avrupaya geçen Oğuzların bakayası olduğu kabul edilen Basarabya Gagauzlarının çehrelerinde Moğola benzer hatlar bulmak imkân yoktur. Kazan Türklerinin ise, Şarkî Avrupadaki diğer Türk kavimlerinden farklı bulunduğunu antropologlar defaatle tekrar eylemişlerdir. Bu hususun âmilini ise Kazanın doğrudan doğruya eski Bulgarların varisi olmasında aramak gerektir. O Bulgarlar ki, Orta Volga havzasında asırlarca siyasî ve kavmî bir salâbet göstermişlerdir. Bu cihetle Kazan Türklerinin çehrelerinde ve vücut yapılışlarında Moğola benzer unsurlar bulmak güçtür, Bunlar tarihî Türk ırkını yaşatmağa muvaffak olmuşlardır.

Moğol istilâsını takip eden devrelerde ise, yeni gelen Moğol unsurları Türklerle karışarak evvelce de temas ettiğimiz ırkî tesalüb meydana getirmişlerdir. Bu tesalüpten meydana gelen ferî ırka hem popüler ve hem de ilim kitaplarına geçmiş bir tâbirle «Tatar tipi» adını vermiştik. Nogaylarda bu tip daha bariz surette Mogola benzer evsaf taşımaktadır. Halbuki Kumuklarda veya Kırım Türklerinde galip olan anasır Turan ırkı anasırıdır.

Mogol muhacereti Şarkî Avrupada bu tesalüpten başka bir de gayet orijinal bir grup bırakmıştır: Kalmuklar, aşağı Volga mıntakasında oturan bu küçük kavim dil ve ırk itibarile bugüne kadar moğolluğunu muhafaza etmiştir.

Hülâsa olarak diyebiliriz ki, şimdiye kadar yapılmış olan antropolojik tetkiklere dayanarak Şarkî Avrupa Türkleri nezdinde iki ırkî grup ayırmak mümkündür. Bu gruplardan her biri iki tarihî devrin mahsulüdür. Birincisi tamamen Turan ırkî hususiyetlerini taşımaktadır. İkincisi ise «Tatar tipi» dir. Orta Asya Türkleri hakkında da söylediğimiz gibi bu tipik esas gene Turan ırkıdır. Fakat bilâhare aldığı Moğol kanile Mongoloid (Moğola benzer) unsurlar iktisap etmiştir.

Nureddin ARDIÇOĞLU

[1] Turan ırkı tâbiri hakkında, Çınaraltının 62 nci sayısındaki makalemize bakınız.

İrkçı değilim! Olmadım ve olmam da!..

(Baş yazının sonu)

Hayır, ırkçı değilim! Olmadım ve olmam da! Ben de halis bir Türk olan Başvekilimizin çok veciz bir tarzda söylediği gibi, Türkçülüğü bir kan meselesi olduğu kadar bir kültür ve vicdan meselesi olarak anlıyorum. Azalan ve azaltan Türkçü değil, çoğalan ve çoğaltan Türkçüyüm. Yazılarımla bu fikirler arasında hiç bir tezat yoktur.

Bu zat, Türklüğe hiyanet edenlerin lekesini bu milletin hâtırasından silmek istememi niçin tabiî bulmuyor? «Onlar, bir takım soysuzlardı.» demek bir teselli değil midir? Ben, ırkan Türk olanların düşmanı mıyım ki bir soy temizliğinden bahsedemeyim; bize fenalık edenlerin bir çoğunun bizden olmadıklarını söyliyerek ferahlanamayım?

Bu bahsi burada bitirmek için şunu söyliyeyim: Ben, ırkçılığı ancak ilmî bir tetkik mevzuu olarak tanıyorum. Bu hudut içinde kaldıkça her ilim meselesi gibi ona karşı da saygı gösteririm. Fakat siyasî bir şümul alınca ırkçılığa bütün kuvvetimle aleyhtarım. Çünkü, milletimin bugün için ondan ancak zarar göreceğine inanıyorum!

Orhan Seyfi ORHON

Not: Bu satırları yazdıktan sonra ayni mecmuanın bermuat tecavüz etmeğe başladığını gördüm. Bir fikir etrafında hulûs ile konuşabileceğini zannettiğim için okuyucularımdan özür dilerim.

O. S. O.

DELHİDEN ÜSKÜDARA

Tefrika : 26 **Yazan : BARKIN**

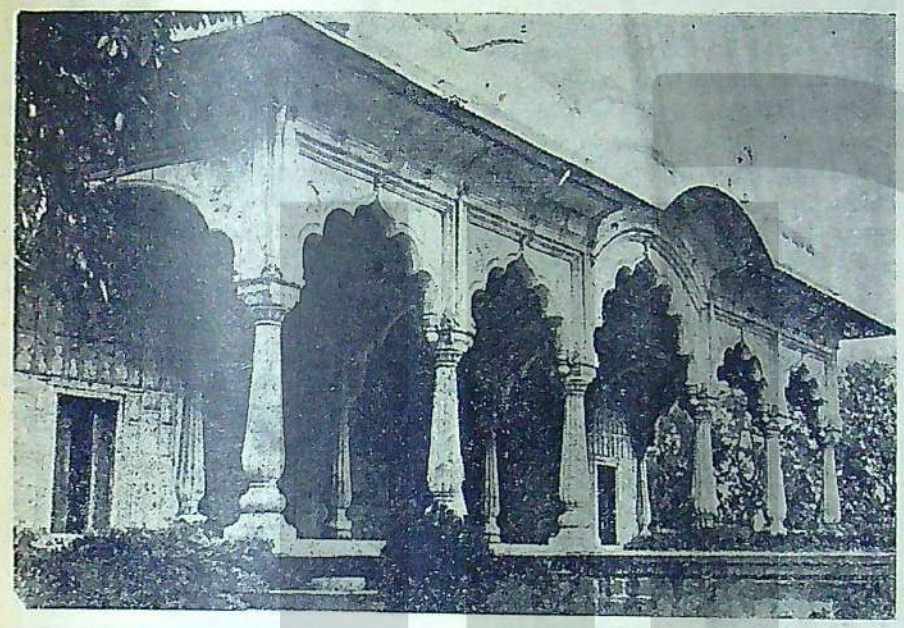

Delhi sarayında bir bahçe köşkü
İçi ve dışı beyaz mermerdir. Arkadan gelen su üzeri oymalı bir mermer levha üzerinden şırıldıyarak akar ve köşkün ortasından geçerek bahçeye girer Hindistanın sıcak akşamlarında orası Cennet gibidir.

Tac Mahal değil yalnız Hindistanın ve sanatının belki bütün dünya tarihinin başlı eserlerindendir. 1630 senesinde ıa başlanmış ve bütün İslâm dünyaen mümtaz sanatkârlarının gayretile 18 yılda ikmal olunabilmiştir. Binainşası için 50 milyon rupye harcedilmiş. nin o zamanki iştira kuvvetine göre ıkü muadili hesabımız bir meblağ! Baş ı İsa efendi isminde ve Mimar Sinanın klarından olan bir zattır. Sicilli Osmani-Mimar Sinandan bahsolunurken çıraklaan İsa efendinin Hindistana ğidip orada lk eserler yaptığı yazılmaktadır. Diğer an Agra arşivinde bulunan vesikalarda Mehmet İsa efendinin baş mimar olup bin rupye maaş aldığı yazılıdır. Bazı alı Hindistan rehberlerinde bir takım ssıp Avrupalı müelliflerin esassız iddia istinaden Tac Mahalin bir İtalyan Fransız mimarı tarafından yapıldığı ya-. Bu iddia mevcut vesaik ve delâile natamamen yanlış olup burada sırf Avı zihniyetinin bir misâli olmak üzere ldi.

Her dil'i 300 metre kadar uzunlukta büyük bir parkın içinde ve Cumna sahilinde yapılmış olan mermer binanın güzelliği her türlü tarifin haricindedir ve ne tarif ve tavsifinden ne de resimlerinden bu mimari şaheserinin insan üzerinde yaptığı tesiri okuyucularımın ruhunda yaşatmak kabil değildir. Bahçenin etrafındaki alçak duvarların köşelerine zarif pavyonlar oturtulmuştur. Bahçeye büyük bir kapıdan girilir. Bu kapı iki kenarındaki iki kat hücreler arasında yükselen cesim takı ve bunun üzerindeki zarif tezyinatı ile başlı başına bir şaheserdir. Koyu kırmızı taştan olup tezyinatı beyaz mermerdendir. Kapıdan girilince temiz ve lekesiz beyaz mermerden yapılmış türbe göze çarpar. Methalden türbeye kadar uzun bir havuz yapılmış olup binanın hayali suda akseder ve tesiri iki misli fazlalaştırır. Türbenin iki yanında iki cami vardır ki bunlar da kırmızı taştan ve beyaz mermer tezyinat ile yapılmıştır. Bu muazzam eserin her şeyi hesaplı, her parçası insan ruhu üzerinde yapacağı tesir düşünülerek ve bu tesir dikkatle ölçülerek vücuda getirilmiş.

— Arkası var —

Delhide müslüman Hintli tipleri

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA

Hikâye

İki düşman

Yazan : Şemsettin KUTLU

— Bu hikâyeyi, bu vakanın geçtiği Sam köylülere ithaf ediyorum —

Ş. K.

Otobüs, kasabaya beş on kilometre kala kırların ortasında, tek katlı, çatısı çalı çırpı ile örtülü küçük taş bir kulübenin önünde durdu. Tepemize yükselmiş olan güneş gökten kızgın alevler yağdırıyor, biçilmiş ekinlerin sarı sapları ile dolu olan yanda, yöredeki tarlalardan kulakları dolduran böcek sesleri duyuluyor, ortalığı tuhaf bir velveleye veriyordu.

Şoför başta olmak üzere bütün yolcular yere atladılar, kulübenin önünde etrafı tahta bir çitle çevrilmiş, yeri biraz düzeltilmiş küçük bir gölgeliğe doldular. Hasırları dökük bir iki sandalye ve kırık dökük masalar hemen paylaşıldı. İleride çengele asılı bir koyun gövdesinden kasap yapılı, kılıksız bir adam et keserek kuş başı doğruyor, yanında ocağımsı bir yerde on beşlik bir delikanlı bunları şişlere geçirerek kebap yapıyor, birer bazlamaca sararak yolcuların hırs ve iştahla uzanan ellerine sunuyordu.

Tirendenberi beraber olduğumuz kasabanın yerlisi olan arkadaşım bana izahat verdi:

— Bu çeşit kır kahveleri Anadoluda, bilhassa tiren güzergâhından uzak şehir ve kasabaların çoğunda vardır. Bunlar, Fransadaki oberjlere benzerler. Eskiden yolculuk daha at ve araba ile yapılırken hayvan sırtından, araba sarsmasından bitkin bir hale gelen yolcular buralarda biraz mola verirler, birer kahve içip yorgunluk alırlardı. Otomobil, kamyon yayıldıktan sonra bunların işi biraz bozulur gibi oldu; fakat bu defa da şoförlerle anlaşarak yeniden bellerini doğrulttular. Bu kahvecilerle soförler arasında sanki bir nevi mukavele vardır. Hiç bir otobüs, kamyon, buradan en az yarım saat mola vermeden geçmez. Yolcular da bu mecburî duruşla ister istemez iner, kahve içer, aç olanlar işte şurada gördüğünüz gibi sıcağı sıcağına taze kebap yiyerek safra bastırırlar. Böylece hem kahveci günlüğü doğrultur, hem yolcular, hem şoför memnun olurlar...

Kırk elli adım ötede ortasından ince ve berrak bir dere akan etrafı söğütlerle çevrili küçük bir çimenlik vardı. Arkadaşımla beraber biz de oraya yürüdük. Öğle uykusundan kalktığı gözlerinin mahmurluğundan belli olan bir adam arkamızdan halsiz tavırlarla masa ve sandalye getirdi. Su kenarına ağaçların altına oturduk.

Hava fazla sıcaktı. Ova, hararet altında nefesi kesilmiş gibi baygın uzanıyor, güneşin parlak ışıkları titrek huzmeler halinde ortalığı yakıp kavuruyordu.

Bezgin nazarlarla etrafı araştırırken gözlerime membaın hemen biraz ilerisinde yan yana üç mezar ilişti. Te... Uzaklarda bir kaç ağacı ve kırık minaresi bir tepenin ardından taşan bir köyden başka görünürde meskûn yer yoktu. Bu mezarlar merakıma gitti, arkadaşıma :

— Bu mezarlar kimin, bir ziyaret filân mı?..

Diye sordum. O elini şakağına dayıyarak bir iki saniye burasını süzdü, sonra :

— Bu mezarları buradan geçen herkes merak eder... diye cevap verdi. Bunların bir hikâyesi vardır. Otobüsün kalkmasına nasıl olsa daha vakit var. İsterseniz size bunu anlatayım, hem vakit geçmiş olur.

***

Bu mezarlar Osman Dayı ile iki oğluna aittir. Osman Dayı şu uzakta görünen köyden, hali vakti yerinde bir adamdı. Oğullarından büyüğü Aziz askere alındıktan sonra jandarmaya ayrılmış, becerikliliği, civanmertliği ve iyi ahlâkile kendisini üstlerine sevdirerek kısa br zamanda bu çevrenin karakol kumandanı olmuştu. İri yapılı, kara yağız, yakışıklı bir erkek güzeli idi. Ömrünü, gününü kasabanın ve şu dağların, taşların rahat ve emniyeti uğrunda harcadı.

O zamanlar memleket Umumî Harbden, hem de mağlûp ve perişan çıkmış olduğu için ortalıkta bir kargaşalıktır gidiyor, bir punduna getiren veya birisine kin bağlıyarak eline bir silâh geçiren herkes etrafına bir iki de yardakçı toplıyarak yol kesiyor, cana kıyıyor, etrafı kırıp geçiriyordu. Çok zamanlar kimseden pervası olmıyan bu çeşit eşkiyanın en amansız düşmanı işte bu jandarma Aziz çavuştu. O nerede bir vukuat olsa yıldırım gibi yetişiyor, eşkiyayı darmadağın ediyor, müthiş bir şecaat ve cesaretle tada kasırga gibi esiyordu.

Aziz Çavuş halkın ve hükûmetin o göz bebeği, haydutların o kadar zebu bir adamdı ki şanı şöhreti bir iki senede tarafı sarmış, civar köylerden nice k gelinler üstüne türkü bile düzmüşlerdi..

Azizin küçüğü Recep ise pek te ağ ne çekmemişti. Daha ufacıktan mağrur, dini fazla beğenmiş, çetin, kavgacı, n bir çocuk olarak tanınmış, delikanlılık ç na girdikten sonra bu huyları büsbütün lişmişti. Babası onun bu hallerinden i mekle beraber daha cahil olmasına, sa bağışlar, bu atak ve delişmen oğlundan sederken:

— Siz ona bakmayın şimdi; daha ne olsa toy uşaktır. Hele bir iki yıl daha sin, ağasından geri kalmaz maşallah..

Diye övünürdü.

Aradan zaman geçti. Osman D umduğu yıllar da gelip gitti. Fakat ney li ki bu bir iki yıl onu olgunlaştırmak dursun tamamen çığrından çıkardı. Del yirmisine bastıktan sonra işi dehşetle h dalığa döktü. Kendine verilen bütün iş kaçarak zamanını kadın ve kız peşinde makla geçirmeğe başladı, olan da oldu:

Recep komşu kızlardan birini fitili mışcasına seviyordu. Babasından bu kendisine istemesini diledi. Oysa ki kız kasına vurgundu; kendisini yabancıya ceklerini haber alınca sevdiği delikanlı kaçtı, Recep bunun üzerine kendinden mişti. Bir gece bu yeni gelin güveye l yaparak ikisini de vahşice öldürdükten silâhını kaparak dağa çıktı.

Ve o günden itibaren de azılı bir olarak ortalığı kasıp kavurmağa başladı..

***

Artık garip bir vaziyet hasıl ol Şimdi bu havalinin en müthiş, en vahşi dudu ile, en yaman jandarması iki öz deş olarak karşı karşıya gelmişlerdi. Çavuş, kardeşinin bu dağa çıkmak harel ilk zamanlar o kadar ciddiye almamıştı. cahilliktir etti. Nasıl olsa tez günde aklı şına gelir, yaptıklarına pişman olarak hükûmete bağlanır, cezası ne ise çeker..» düşünüyordu. Fakat zaman geçtikçe o kadar canavarlaşıyor, öyle bir belâ meğe yüz tutuyordu ki adamcağız bi derin bir endişe ve azap duymağa ba

ÇINARALTI KOLEKSİYONU

Gelecek sayımızla (Çınaraltı) nın üçüncü cildi tamamlanıyor. Koleksiyon için az bir miktar ayırabildiğimizden (Çınaraltı) koleksiyonunu edinmek istiyen okuyucularımıza şimdiden müracaat etmelerini tavsiye ederiz.

Fiatı: 475 kuruş.

Taşra için 15 kuruş posta ücreti alınır.

Adres: İstanbul, Ankara caddesi (Çınaraltı) idarehanesi.

babasına müracaat ederek şu çocuğun başına getirmek lüzumunu anlattı. Zaihtiyar, evlâtlarından birisinin adalet, ş ve nizamı temsil etmesinden duyduğu ve gurura mukabil, ötekinin kendisine bütün insanlığa yüz karası olacak kadar arlaşmasından âdeta hastalıklı bir hale mişti. Recebe bir kaç defa haber yolladı; ın neresinden dönülse kâr sayılacağını, a vakit varken gelip hükûmete teslim ol-, bu ihtiyar yaşında kendisini dosta ana karşı daha fazla rüsva etmemesiüstelik de «Ha bugün yakalandı, ha yavuruldu..» cehennem azabı çekmekten tarmasını yana yakıla rica etti. Fakat hiç faydasını görmedi.

Bundan bir netice çıkmayınca Aziz Çabizzat kendisi, kardeşine hem kanunhem kardeşçe bir ihtar gönderdi:

«— Ya bu yolsuzluktan vaz geçmelisin, hükûmete teslim olmalısın, daha da ol başını al başka taraflara gıt. Yoksa şim bile olsan canına kıyarım..»

Dedi. Ve gelip kardeşçe konuşmasını is-

Ne çare ki artık Recebin gözü gönlü lı ve dumanlı idi. Ağasının tehdit ve rıa:

— Bize karışmasın. Sonra kendisi zararlı Eğer bir kötülük yapacaksa elinden ni ardına komasın..

Diye cevap yolladı ve eskisinden daha olarak haydutluğunda devam etti.

Recebin yarattığı tehlike kısa bir zada o kadar büyüdü ki, kasabada, komşu de artık kimse canından, malından ır- emin değildi. Nihayet Mutasarrıf bu n şakinin diri veya ölü ne pahasına olsun yakalanması için kesin emirler lı.

Osman Dayı ise artık el gün içine çıkahale gelmişti. İstırabından deli divanedönmüş, evine kapanmıştı. Aziz Çavuşun bir başka dertti. Biçare jandarma vazile vicdanı, âmirleri ile kardeşlik hissi da şaşkına dönmüştü. Âmirleri ve vabu haydudu bir an evvel ne yapıp yaele geçirmesi için kendisini durmadan rıyorlar, vicdanı ise, yakalandığı takyüzde yüz öldürülecek olan kardeşinin âkıbetine kendi sebep olmaktan son derekaçınıyordu; itiraf etmek de lâzım idi ki yüzden o, kardeşini takip ve yakalamakta ihtiyarî bir uyuşukluk gösteriyordu.

Bir gün kasabada Aziz Çavuşun Recebi yardakçılarını Kocakaya mevkiinde pusudüşürmek üzere iken mahsustan kaçmasımüsaade ettiği şayiası yayıldı. Bu haber asarrıfın da kulağına değince adam hidâdeta çılgına döndü. Ve Aziz Çavuşu arak, kardeşi bile olsa bu kadar din, ırz, can ve insanlık düşmanı bir canavarı kaçırdığı için onu fena halde haşladı. kol kumandanı da artık bu hallerden , bitmiş, perişan bir hale gelmişti. Ondan kendisini başka bir tarafa, her hangi bir işe yollamasını ve bu vazifeyi başkasına vermesini yalvardı. Fakat dinletemedi. Mutasarrıf, vazifenin kudsiyetini ve mukaddes bir vazife uğrunda icabında böyle iğrenç bir kardeşin değil, babanın bile feda edileceğini hatırlattı. Aziz Çavuş:

— Ne yapalım.. Allah günahını affetsin.. Diyerek işi başına döndü.

***

Yaz sonlarına doğru idi. Recebin çetesi artık küstahlığı, vahşiliği son kararına vardırmışlardı. Bir gece gene kasabaya giden bir kafileye işte şu ilerideki yolun kenarında baskın yaptılar. Fakat tam işlerini bitirip dağa kaçacakları sırada şu karşı tepenin ardından Aziz Çavuşun müfrezesi birden sökün etti. Gecenin korkunç manzarası içinde iki taraf kıyasıya bir muharebeye tutuştular. Karşılıklı kurşun yağmuru iki saatten fazla sürdü. Haydutlar pek fena sarılmışlardı. Büyük telefat verdikten sonra kaçan dört beş kişi artık, hepsi ölü ve yaralı olarak ele geçtiler.

Şarktan güneşin doğuş hazırlıkları belirmişti. Karşının son silâh sesleri de kesilince Aziz Çavuş haydutların bulunduğu tarafa koştu. Delikanlı teessür ve heyecandan bayılacak gibi idi. Yaklaştı, yaklaştı. Gönlünde bir his de kardeşinin kaçanlar arasında bulunmasını diliyordu. Tam işte bu suyun başına geldiği zaman, delişmen, yaramaz, huysuz kardeşinin de yerde yatanlar arasında olduğunu gördü. Recep, sanki o müthiş canavar haydut kendisi değilmiş gibi, saffet, masumiyet akan yakışıklı ve âdeta çocuk çehresile çimenler üzerinde yatıyordu. Karakol kumandanı bütün metanet ve soğukkanlılığını kaybetmişti. Hıçkırarak onun üstüne kapandı:

— Bire Recep sahiden vuruldun mu?..

Diye ağlıyarak kardeşinin kanlara bulanmış şakaklarını, yüzünü gözünü çılgın gibi öpmeğe başladı.

Recep ölmek üzere idi. İri gözlerini açtı. Bu fersiz nazarlarda hâlâ tarif edilemez bir kin dolu idi. Karşısındakine baktı, dudaklarından:

— Tuh sana bire aga.. Kendi elinle kardeşinin kanına girmekten utanmadın..

Sözleri döküldü. Sonra hâlâ elinde tuttuğu tabancayı son takati ile kaldırarak üstüne yüzü koyun kapanmış olan ağabeyisinin sol böğürüne doğru boşalttı.

***

Osman Dayı kaderin garip bir cilvesi ile birbirinin canına kıyan bu iki evlâdını buraya gömdürdü. Onlardan uzak kalmamak için de yol kenarındaki kahveyi satın alarak buraya yerleşti. Üç beş sene evveline kadar burada kahvecilik eder, akşam sabah mezarların başına giderek Tanrıya dua ederdi.

Şu baştaki mezar da kendisininkidir.

Şemsettin KUTLU

SEÇME SÖZLER

★ Kıskançlık daima aşkla beraber doğar ama her zaman onunla birlikte ölmez.

Mme de Sartory

★ Herkesin lehinizde olmasını istiyorsanız kendi lehinizde söz söyleyeniyiniz.

Pascal

★ Senin babana yaptığını ihtiyarlığında çocuklarından bekle.

Pittaeus

★ Kendi nefsinden çok hoşlananlardan başkalarının hoşlanmaması onların en bariz vasfıdır.

D'Aguesseau

★ Hiddete kapılmak, başkasının hatasının intikamını kendi nefsinden almak demektir.

Swift

★ Namuslu kimseler, kendilerinin namuslu oluşları nispetinde başkalarının namusundan o kadar güçlükle şüphe ederler.

Ciceron

★ Hiddetine mağlûp olan kimseler, hiddetin başkalarının üzerindeki tesirlerini dikkatle müşahede etmelidirler.

Plutarque

★ Kadınların birbirlerini sevmelerine sebep erkeklerdir.

La Bruyère

★ Aklı başında adam içki ile kadını tecrübeye kalkmaz.

Lope de Véga

★ Kadınlar iki türlü erkekten hoşlanırlar: Kendilerini sevenler ve kendilerinden nefret edenlerden!

Louis Desnoyers

★ Birbirlerinden soğuduktan sonra evvelce sevişmiş olduklarından dolayı utanç duymıyan âşıklar yok gibidir.

La Rochefoucault

ÇOCUK adam

Tefrika No. 6

Yazan : **Orhan Seyfi ORHON**

ÇORAPLAR

Perşembe akşamı eve izinli gelince bir haftalık askerliğim büyük bir ehemmiyet aldı. Cepheden dönmüşüm gibi karşılandım. Ordunun sırlarını benden öğrenmek istiyorlar:

— Çanakkalede vaziyet nasıl?.. İngilizler Boğazı geçebilecekler mi?... Kuvvetimiz ne kadar?.. Ya, otuz sekizlikler, o melûn otuz sekizlikler!..

Bir ihtiyat zabit namzedi sıfatile ve tam bir salâhiyetle hiç bir tehlike olmadığına teminat verdim. Sözlerime askerce ukalâlıklar bile karıştırdım:

— Hayır, geçemezlerdi. Otuz sekizliklerin ehemmiyeti yok. Çünkü bizim toplar yukarıdan ateş ediyordu, onlar aşağıdan. Böyle olunca da askerlik icabı geçilemezdi... ilâh.

Talimgâh kumandanının tavsiye mektubuna aldırış etmemesine tekrar şaştılar. Yaver beyin hiddeti benden ziyade onları korkutuyor. Annem:

— Aman, bu adama karşı çok dikkatli davran! diyor, sakın öyle, bir daha izinsiz eve gelme! Sonra, Allah esirgesin...

Söylemeğe de dili varmıyor :

— Kimbilir ne yapar?

Yemeklerimi hep böyle, hattâ sulh oluncıya kadar Kadıyan otelinde yememi istiyorlar. Fiatların ucuzluğu ayrıca hoşlarına gidiyor. Babam, Karabet efendiye memnuniyetinden bir selâm bile yolladı. Çok neşeli zamanlarında yaptığı gibi avuçlarını sık sık açıp kapıyor ve anneme iltifat etmek istiyor :

— Hanım, bir gün seninle şu otele gidip kalalım!

Bu işin nasıl yapılacağını bir türlü kestiremiyen annem, tereddütler içinde gülümsiyerek :

— Peki, olur!

Diyor. Fakat sonra, geceleyin dördüncü bölükte iki battaniye arasında kedi yavrusu gibi yattığımı duyunca sararıyor. Yakacağa gitmeği va'dettiğini unutarak :

— Aman yarabbi, diyor, seni o dağ başına nereden attılar? Hiç böyle yatılır mı? Örtecek bir kaputun da mı yok?

— Hayır!

— Ayaklarından soğuk alıp hastalanacaksın?

Evet, ayaklarımdan! Çünkü vücudumun en zayıf ve en hassas yeri budur: Ayaklarım!

Babam gibi yakışıklı bir adam değilim. Ne gözlerim, onun tatlı elâ gözlerine benzer; ne burnum hafif kemerli asîl burnuna! Babamın vücudundan bana geçen şey yalnız ayaklarımdır. Küçük, yumuşak, lenfatik ve daima terliyen ayaklar...

Bana bütün hastalıklar ayaklarımdan geçer. İlk önce topuklarımdan yukarıya doğru, karıncalanma, aşık kemiklerimde kesiklikler, sonra baldırlarımdan bütün vücuduma yayılan bir ürperiş, nihayet titreme ve ateş! Tabunlarım fırın kesilir. Annem, bu ateşi söndürmek için hemen gül sirkesile kâfurulu ispirto şişesini getirir. Gıdıklanmasın diye onları dikkatle, yavaş yavaş oğar. Ayaklarım, eski haline geldi mi artık hastalığım geçmiş sayılır.

İşte, annem, bu ayaklarımı tehlikede görüyor. Bütün gece onları düşündüğüne şüphem yok. Ertesi gün bir aralık ortadan kayboldu. Akşama doğru geldi, elinde bir küçük paket: içinde halis İngiliz yününden, uzun konçlu, tüylü, kalın bir çift İskoç çorabı.

— Bunları giderken giyeceksin!

Diyor. Olmıyan parası ile aldığı bu çorapları onun huzuru, sükûnu, tesellisi namına giyeceğim. Sabahleyin gözlerinin önünde yün çoraplarımı diz kapaklarıma kadar geçiriyorum ve üstüne dolağımı sıkı sıkı bağlıyorum. D ha şimdiden karıncalanmıya başlı baldırlarımla tam bir emniyet için yola çıkıyorum. Askerliğe karşı duyğum yepyeni bir heves var. Çorapımdan mı, nedir, kendimi bu vazife o kadar elverişli buluyorum ki... Kibilir, belki de iyi bir asker olabilirdi Eğer bir vaka, çok üçük, çok ehemyetsiz bir vaka bütün şevkimi kırsaydı!

Köprüde gösterişli bir zabitin na doğru geldiğini gördüm. Tam mandan biçiminde, iri yarı, heybe galiba, bir istihkâm binbaşısıydı. H men selâm vermeğe hazırlandım. H zama doğru gelince dimdik kesiliy sol elimi külotumun zırhına yapışyorum. Resmi geçit adımları atm başlıyorum. Başım ona dönük, dirğim havada, sağ elimin üç parmağı kabalağımın ucuna dokunduruyoru Harfi harfine piyade nizamnamesi uygun mükemmel bir selâm. Heyh almıyor! Gözlerini oyluklarında yorg argın döndürüp geçiyor. Kabarm hindi gibi bir saniye öylece yol üstü de kalıyorum ve içimden bir şey kop yor.

5.76

— Arkası var —

Seçme, Güzel Şiirler

Düşünme

Rüyalı bir sabah.. Beyaz gölde nur;
Sahil, kayalıklar, kırılan billûr,
Uyandı buseli meltemde kuğu.

Bir aşk masalıydı dallarda eylül,
Bir aşka uzanan bahçelerde gül,
Öpülmüş ağızlar gibi solgundu.

Tüllenen gözlere değdi dudaklar,
Ve akşam örtündü yeşil duvaklar,
Karanlık sularda düşünen kuğu..

S. Cenan

Burada

Bulutları delip göğe yükselen,
Kahraman yatağı dağlar burada.
Toprak evlâdına göresi gelen,
Bir şehit anası ağlar burada.

Türkün destanını verin türküyle,
Kalbimi doldurun serin türküyle,
Mâziyi yadeden derin türküyle,
Irmaklar, dereler çağlar burada.

Mehmede nişanlı bir köylü kızı,
Bir gece görerek kayan yıldızı,
Kor olan bağrında belirip sızı,
Karalar giyip, yas bağlar burada.

Konyalı Âşık Yurtsever

Kızıltuğ

— A. Tuygur'a —

Güneş bir altın çiçek, parlıyan sorgucunda,
Sadağında okları gümüşten, salkım salkım;
«Zafer» diye bir yazı.. Kızıltuğun ucunda,
Geçti yiğit alpların namlı okçusu bakın!..

At koparıp: (Deligün Buldak Tepeleri) nden,
Bir ateş çember oldu, yağının her yönünde.
Ecel kokan nağrası ufka döküldü birden,
Nice başlar eğildi, Kızıltuğun önünde!..

Mehmet Akif TUNÇAY

Sonbahar

(Edip Ayel'e ithaf)

Sevdiğim bahçeler örtüldü ipek şallarla,
Mavi göllerde gönül gezmede sandallarla...

Ah! O bin bir çeşit arzu ile geçmişse de yaz;
Dalgasız koyda devam etmededir üç beş saz...

Ne de tenha duruyor daldığımız sahiller,
Kara dağlar gibi hüsranla tutulmuş diller...

Uzayan gölgeli yollarda gezerken bir kız
Hiç sebepsiz kalıyor geçtiği yerler ıssız.

Bu kederden unutulmuş o bulunmaz demler,
Yemyeşil fundalar ölmüş, kurumuş çiğdemler.

Sevilir şimdi siyah olsa da zalim toprak ;
Ona arzularımız düşmede yaprak yaprak...

Nevzat Kemal Özmeriç

Türkiye Cümhuriyetini doğuran ilk B. M. M.

(7 nci sahifeden devam)

iğini uyandırmak üzere türeyen «Bap» ındaki adamın isyanıdır. Bu mezhebe de bî mezhebi denildi ki iştirâkciliği, yani al, kadın ve çocukların müşterek olmasını ikin eder ve ahlâk kaidelerinde çok ileri müsamahaya giderdi. Bunun için avama, l halka mülâyim gelen bu usuller sa- nde cemiyeti çoğaldı ve isyan edip et- dehşet verdiler. Kaç defa Bağdat hali- sinin ordularını bozguna uğrattılar. Bağ- t hükûmeti bunların üzerine âkıbet Türk ları Afşin kumandasında Türklerden mü- kep bir ordu gönderdi de bu belâyı bas- rdı. Yavuz Selim zamanında İran Şahı İs- Safevî bir Türk olduğu halde Babi mez- ni batınîlik, hurufîlik gibi diğer hura- rle karıştırarak şîa mezhebi adile hükû- e resmî bir mezhep yaptı ve Anadolu- ya da yayıldı, bu suretle Anadolu içerden fethedildi. Lâkin Çaldıran muharebesi ve İkinci Selimin temizleme hareketi bu belâyı önledi. Bu mezhep hurafeleri mucibince ekanimi selâseye teşbih ile ulûhiyet Ali'de tecelli ettiği için buna alevîlik de dendi. Bektaşiliğe gelince bu da Türk benliğini ecnebî kültürü istilâsından korumak için İranda Babın yaptığı gibi eski Türk akidelerinden istifade etti. İslâmdan evvelki Türk mitolojisi ve hurafeleri ve o zamanki hayatta Türkler arasında hüküm sürmüş olan humanistlik yani ıyşü nûş eseri burada görülür. Lâkin Kızılbaşların alevîlik hakkındaki akidesi buraya da nüfuz etmiştir. Kafkasyada Türkler arasında bu alevîlik, sünnîlik meselesi asırlarca sürüp gitmişti. 19 uncu asrın sonlarında orada Türk münevverleri araya girerek bu hurafelerin önüne geçtiler, millet birleşti. Hüseyin zade Ali ile Ağaoğlu Ahmedin bu hususta himmetleri çoktur.

Bizde Cümhuriyetin feyizli nurları ve Millî Şeflerimizin yüksek görüşlerile nail olduğumuz inkılâplar fikir ve sosyal bünyemize de nüfuz etti. Bahusus köylerde kurulan köy enstitülerile irfan nuru bu muhitlere kadar nüfuz ediyor.

İlk Büyük Millet Meclisinde Atatürk ve İnönü gibi Şeflerimiz o zaman Anadoluda hüküm süren her türlü fikir erbabını hacı, hoca, şeyh, aşiret beyi... hepsini millî emel uğrunda birleştirip ve her bir kıymete değer verip ziyan olmasına veya menfi cihete gitmesine yer vermediler. İlk Büyük Millet Meclisi de böylece Millî Şeflerimizin sevk ve idaresi altında büyük başarılara erişti ve tarihte unutulmaz bir hâtıra bıraktı.

Nebil BUHARALI